# Dağıtım Sözleşmelerinde Şekil Serbestisi ve Dağıtım İlişkisinin İspatı

22 Ocak 2026

Dağıtım (bayilik, tek satıcılık, franchise) sözleşmeleri, esaslı unsurları itibariyle kanunda düzenlenmemiştir. Bundan dolayı isimsiz sözleşmeler (*Innominatverträge*) kategorisinde yer alan kendine özgü (*sui generis*) yapıdaki sözleşmelerdendir.

Dağıtım sözleşmelerinin geçerliliği herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır, dolayısıyla sözlü olarak dahi kurulabilir. Bunun istisnası, tarafların dağıtım sözleşmesinin şekle tabi olduğu konusunda anlaşmalarıdır (iradi şekil şartı, TBK m. 17). Ayrıca sözleşme dahilinde bir fikri mülkiyet hakkına dair tasarruf işlemlerinin getireceği istisnalar da unutulmamalıdır.

Dağıtım sözleşmesinin geçerliliği için bir şekil şartı aranmasa da sağlayıcı ve dağıtıcı arasındaki bir uyuşmazlığın dava yoluyla çözülmesinde usul hukuku kuralları devreye girer.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 200. maddesine göre, belirli bir parasal sınırı aşan hukuki işlemler, kural olarak senetle ispat edilir. Her yıl yeniden değerlenerek ilan edilen bu sınır, 2026 yılı için 41.000-TL'dir ve dağıtım sözleşmeleri bu sınırı kolaylıkla aşabilmektedir. Dolayısıyla, dağıtım sözleşmeleri açısından yazılılık "geçerlilik şartı" değildir, ancak ispat açısından ikincil unsurların ispatına gerek bırakmadığı için oldukça faydalıdır.

---

Somut uyuşmazlıkta davacı, davalı ile aralarında bir bayilik ilişkisi bulunduğunu, ancak bu sözleşmenin davalı tarafından haksız şekilde feshedildiğini ileri sürerek müspet zararının tazminini talep etmiştir. Davalı ise, yazılı bir bayilik sözleşmesinin yokluğunda bayilik ilişkisinin de bulunmadığını savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesi, bayilik sözleşmesinin geçerliliğinin şekle bağlı olmadığını kabul etmekle birlikte; davalının inkarı karşısında, HMK'nın senetle ispat zorunluluğuna ilişkin hükümleri uyarınca davacının yazılı delil sunamadığı, sunulan "Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Ulusal Bilgi Bankası" (TİTUBB) kayıtlarının ise tek başına sözleşmenin süresini ve haksız fesih iddiasını ispatlamaya elverişli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi; bayilik sözleşmesinin geçerliliğinin yazılı şekle tabi olmadığını, davacının TİTUBB ve Ürün Takip Sistemi (ÜTS) kayıtlarında davalının "bayisi" olarak göründüğünü, bu resmi kayıtlar karşısında taraflar arasında fiili bir bayilik ilişkisinin kurulduğunu, yazılı sözleşmenin mevcut olmaması nedeniyle bayilik ilişkisinin reddedilemeyeceğini belirterek, kararı davacı yararına bozmuştur.

---

**Yargıtay 11. HD, T. 28.02.2024, E. 2023/3403, K. 2024/1588**

*MAHKEMESİ: Ticaret Mahkemesi*

*SAYISI: 2018/155 Esas, 2022/732 Karar*

*DAVA TARİHİ:*

*HÜKÜM: Davanın reddi*

*Taraflar arasındaki alacak davasından dolayı yapılan yargılama sonunda Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.*

*Mahkeme kararı, davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:*

*I. DAVA*

*Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili ile davalı arasında 2011 yılından itibaren birer yıllık bayilik sözleşmesi akdedildiğini, bu sözleşmenin her yıl yenilenerek sürdüğünü, en son taraflar arasındaki bayilik sözleşmesinin yenilenerek Ağrı, Çankırı, Çorum, Kırşehir, Nevşehir, Tokat ve Yozgat İllerini de kapsayacak şekilde bayilik başlangıç tarihi 04.05.2013 ve bayilik bitiş tarihi 05.05.2014 olarak 1 yıllık yapıldığını, taraflar arasındaki bayilik sözleşmesi kapsamındaki tıbbi ürünlerin 2011 yılından akdin haksız feshedildiği 30.01.2014 tarihine kadar davalının "Mustafa Kemal Mah.2139.Sk. No:9/A Balgat-Çankaya/Ankara" adresindeki deposundan müvekkiline teslim edildiğini, ifa yerinin Ankara olduğunu, davalının sözleşmeyi haksız olarak feshettiği 30.01.2014 tarihine kadar gerek önceki sözleşme dönemlerinde gerekse yenilenen sözleşme döneminde davalıdan satın alınan 65.732,91 TL tutarlı ürünün elde kaldığını ve müvekkilinin zarara uğradığını, davalının hiçbir meşru, makul ve muhik bir gerekçe göstermeden haksız şekilde sözleşmeyi tek taraflı olarak 30.01.2014 tarihinde feshettiğini, sektör piyasasında güvenilen ve önemli bir ticari itibarı bulunan müvekkilinin, davalının akdi haksız feshi sonucu maddi ve manevi zararlara uğradığını beyanla, fazlaya ilişkin hakları saklı kalarak ve ihtirazi kayıt dermeyan ederek, şimdilik davalının akdi haksız feshi nedeni ile 65.732,91 TL bedelli elde kalan ürünlerden doğan zararın tazminata matuf müspet zarar kapsamındaki 4.000,00 TL kar mahrumiyeti ile davalının akdi haksız feshettiği 30.01.2014 tarihinden, sözleşmenin sona ereceği 05.05.2014 tarihinde kadar müspet kapsamdaki 4.000,00 TL kar mahrumiyeti olmak üzere 8.000,00 TL'nin akdin fesih tarihi olan 30.01.2014 tarihinden itibaren ticari avans faiziyle ile davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.*

*II. CEVAP*

*Davalı vekili cevap dilekçesinde; İstanbul Mahkemelerinin yetkili olduğunu, taraflar arasında bayilik ilişkisinin söz konusu olmadığını, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Ulusal Bilgi Bankası adı verilen ve Sağlık Bakanlığı tarafından çıkartılan yönetmeliğe dayanılarak kurulan bu sistemde bayi ifadesinin kullanıldığını, taraflar arasında yazılı ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) kapsamında değerlendirilebilecek bir bayilik sözleşmesi olmadığını ve davacıya müvekkili tarafından verilmiş iddianın aksine 1 yıllık ürün satış yetkisine dair bir taahhüt olmadığını, davacının müvekkilinin verdiği yetkiyle satış yaptığını, bu yetkinin davacının tekelinde olduğunu, kabul anlamına gelmemek kaydıyla delil olarak sunulan faturaların da 30.01.2014 tarihi öncesine ait olduğu gözetilerek davacının kendi iddiasına*

göre satış yetkisine sahip olduğu bir dönemde satın aldığı mallar için nasıl ve ne şekilde mahrum kaldığı bir karın olacağının anlaşılamadığını, davacının iddia ettiği karlılık oranlarının gerçeği yansıtmadığını, davacının talebine konu ettiği kar kaybının ancak sözleşmeyi kusurlu olarak fesheden taraftan istenebileceğini, taraflar arasında 4054 sayılı Kanun kapsamında dikey bir sözleşmenin yokluğu karşısında davalının bayi olmadığını, talebin de dinlenebilir yanı bulunmadığını, aralarında sözleşmesel bir ilişki bulunmadığını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

*III. MAHKEME KARARI*

*1. Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 15.07.2014 tarihli kararı ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 6 ncı maddesine göre genel yetkili mahkemenin, davalı gerçek ya da tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi olduğu, taraflar arasında davalının yerleşim yerinin İstanbul olduğu konusunda bir uyuşmazlık olmadığı, taraflar arasındaki sözleşmenin davalı tarafça fesih edildiği, feshin davacı tarafça da benimsendiği ve haksız fesih iddiası ile tazminat talep edildiği, 6100 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinin somut uyuşmazlıkta uygulanmasının imkan dahilinde olmadığı gerekçesiyle davalının yetki itirazının kabulü ile Mahkemelerinin yetkisizliğine, kararın kesinleşmesinden sonra talep halinde dosyanın yetkili İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiş, hükmün davacı vekilince temyizi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi'nin 25.09.2017 tarih ve 2016/11015 E., 2017/6214 K. sayılı kararı ile hükmün onanmasına karar verilmiş, dosya bunun üzerine görevli ve yetkili İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmiştir.*

*2. Mahkemenin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile taraflar arasındaki uyuşmazlığın taraflar arasında bayilik sözleşmesi bulunup bulunmadığı, var ise bu bayilik sözleşmesinin 30.01.2014 tarihinde davalı tarafça tek taraflı feshedilip feshedilmediği ve feshin haklı olup olmadığı, sözleşmenin feshi nedeniyle davacının müspet zararı olup olmadığı, var ise davalı taraftan talep edip edemeyeceği hususlarına ilişkin olduğu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 6 ncı maddesi ve 6100 sayılı Kanun'un 190 ıncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca somut olayda ispat yükünün çekişmeli olgulardan kendi lehine haklar çıkaran davacı taraf üzerinde olduğu, davacının taraflar arasında akdedilğini iddia ettiği bayilik sözleşmesinin zorunlu şekil koşuluna bağlı olmadığı, ancak sözlü yapılan sözleşme inkâr edildiği takdirde, sözleşmenin yapıldığı zamandaki miktar veya değeri 6100 sayılı Kanun'un 200 üncü maddesindeki miktardan fazla ise akdî ilişkinin yazılı delille kanıtlanmasının zorunlu olduğu, bu nedenle davacı tarafça akdi ilişkinin varlığının yasal delillerle kanıtlamasının zorunlu olduğu, davalının cevap dilekçesinde bayilik sözleşmesi ilişkisini inkar ettiği, dava dosyasına sözleşmenin varlığı ve feshi ile alakalı sunulan belgelerin Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Ulusal Bilgi Bankası kayıtları olduğu, bu kayıtlarda yer alan bayi ifadeleri itibariyle taraflar arasındaki ilişkinin atipik mahiyetteki bayilik sözleşmesi olarak nitelendirilse bile sözleşmenin süresi, davalı tarafından tek taraflı feshi iddiasına yönelik de davacı üzerinde bulunan ispat yükü bağlamında delil bulunmadığı, davacı taraf sözleşmenin 1 yıl süreli olduğunu ve süresinden önce davalı yanca fesedildiğini ileri sürerek müspet zarar tazmin talebinde bulunmuş ise de, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Ulusal Bilgi Bankası kayıtları itibariyle sözleşme ilişkisinin varlığı kabul edilse dahi sözleşmenin davalı tarafça erken ve haksız feshedildiğine dair delil bulunmadığı, dava dilekçesinin ekinde yer alan fesih belgesi olduğu bildirilen ek-4 belgenin de sözleşmenin feshi mahiyetinde bir belge olmadığı, bilirkişi heyetinin sunduğu kök ve ek rapor içeriğine göre de davacının usulüne uygun tutulmayan ticari defter ve kayıtlarına göre elinde kalan*

ürünlerden dolayı zararı ile kar mahrumiyeti şeklinde talep edebileceği bir zararının bulunmadığı, davacı tarafın davalı ile aralarında 1 yıllık bayilik sözleşmesi bulunduğu ve sözleşmenin erken feshi nedeniyle zarara uğradığı iddiasını ispatlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

*IV. TEMYİZ*

*A. Temyiz Yoluna Başvuranlar*

*Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.*

*B. Temyiz Sebepleri*

*Davacı vekili temyiz dilekçesinde özetle; müvekkili ile davalı arasında 2011 yılından itibaren birer yıllık bayilik sözleşmesi akdedildiğini, bu sözleşmenin her yıl yenilenerek sürdüğünü, en son taraflar arasındaki bayilik sözleşmesinin yenilenerek Ağrı, Çankırı, Çorum, Kırşehir, Nevşehir, Tokat ve Yozgat illerini de kapsayacak şekilde bayilik başlangıç tarihi 04.05.2013 ve bayilik bitiş tarihi 05.05.2014 olarak 1 yıllık yapıldığını, taraflar arasındaki bayilik sözleşmesinin davalı tarafından haksız şekilde 30.01.2014 tarihinde feshedildiğini buna dair evrakların dosyada olduğunu, müvekkilinin davalıdan aldığı malları satması için bayilik kaydının görünmesi şartının olduğunu, satış yetkisi olmadan ürünleri almasının beklenemeyeceğini, davalının sözleşme süresi içinde çekince koymadan uzun süre sözleşmeye devam etmesinin müvekkilinde haklı bir güven oluşturduğunu, feshin kötü niyetli yapıldığını, davalının feshin haklılığına dair delil dahi sunmadığını, dosyadaki bilirkişi raporunun eksik ve hatalı olduğunu, rapordaki karlılık oranları ve zararlardan ötürü talep edilebilecek miktarların gerçeği yansıtmadığını, müvekkilinin en az %65 karlılıkla çalıştığını, müvekkilinin davalıdan aldığı ve elinde kalan mal tutarının dahi hesaplanmadığını, kaldı ki müvekkilinin bilirkişilerin esas aldığı karlılıkla 3 yıl çalışmasının olanaksız olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını istemiştir.*

*C. Gerekçe*

*1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme*

*Uyuşmazlık, taraflar arasında bayilik sözleşmesi bulunup bulunmadığı, bulunuyorsa bu bayilik sözleşmesinin davalı tarafça haksız feshedilip edilmediği, haksız feshedilmişse davacının varsa bir müspet zararının tazminin gerekip gerekmediği noktalarında toplanmaktadır.*

*2. İlgili Hukuk*

*1. 4721 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesi ve 6100 sayılı Kanun'un 190 ıncı maddesinin birinci fıkrası.*

*2. 6098 Kanun m. 1 v.d. m. 126 ile ilgili diğer maddeleri.*

*3. Değerlendirme*

*Bayilik sözleşmesinin haksız feshedildiği iddiasıyla mahrum kalınan kar kaybı istemli davada Mahkemece taraflar arasında bayilik ilişkisi bulunduğunun davacı tarafından ispatlanamadığı, aralarındaki ilişki atipik mahiyette bir bayilik sözleşmesi olarak kabul edilse bile bu defa sözleşmenin süresi ve davalı tarafından haksız feshedildiği vakıalarının da davacı yanca ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.*

*Bayilik sözleşmesi, sağlayıcı ile bayi/satıcı arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen, çerçeve nitelikte ve süreklilik arz eden öyle bir sözleşmedir ki sağlayıcı mallarının tamamını veya bir kısmını satmak üzere bedeli mukabilinde bayiye göndermeyi, bayi de üreticinin veya sağlayıcının dağıtım ağına dahil olarak sözleşme kapsamındaki mal veya hizmetleri kendi adına ve hesabına satıp bu mal veya hizmetlerin sürümünü artırıcı faaliyetlerde bulunmayı üstlenmektedir.*

*Bayilik sözleşmesi, kanunda düzenlenmeyen atipik bir sözleşme olup, geçerliliği herhangi bir şekle bağlı değilse de ispatı yazılı delille mümkündür. Eş söyleyişle, şekil sözleşmenin ispatı için aranmaktadır. Çerçeve sözleşme mahiyetindeki bayilik sözleşmesi bünyesinde farklı unsur ve sözleşmeleri barındırabilir.*

*Bu genel açıklamadan sonra somut olaya gelince; davacı taraf, davalının bayisi olduğunu ve bayilik sözleşmesinin haksız feshedildiğini ileri sürerek mahrum kaldığı kar kaybının tahsilini istemiş, davalı ise davacıyla aralarında bayilik ilişkisi bulunmadığını, davacının herhangi bir kar kaybının mevcut olmadığını savunmuşsa da, davacının kendi sistemine dahil olduğunu ve kendisinden aldığı yetkiyle mal sattığını belirttiğinden taraflar arasında bayilik ilişkisinin mevcut olduğunun kabulü gerekmektedir.*

*Hal böyle olunca, Mahkemece gerekirse taraflar da isticvap edilmek suretiyle aralarındaki bayilik ilişkisinin ne şekilde feshedildiği üzerinde durulup, sözleşmenin davalı tarafından haksız feshedildiğinin anlaşılması halinde, davacının davalıdan aralarındaki bayilik ilişkisine güvenerek satın aldığı mallar yönünden, bu malların mahiyetleri de dikkate alınarak, davalının izni olmaksızın satılıp satılamayacakları araştırılarak, davalının izni olmaksızın satılamayacaklarının anlaşılması halinde bu mallar yönünden mahrum kalınan kar tespit edildikten sonra bu kalemden doğan zarar iddiası hakkında karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde eksik inceleme ve değerlendirmeyle karar verilmiş olması doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir.*

*V. KARAR*

*Açıklanan sebeple;*

*Mahkeme kararının BOZULMASINA,*

*Bozma sebebine göre davacı vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına,*

*Peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgiliye iadesine,*

*Dosyanın Mahkemesine gönderilmesine,*

*28.02.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.*

YAZAR

Dr. Burak Sak
burak.sak@sakyildiz.com

Bu sitede yer alan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş, danışmanlık veya avukatlık hizmeti niteliği taşımaz. Her uyuşmazlık kendi somut koşulları içinde değerlendirilmelidir.